

Nr. 1248/C/1624/III-5/2014
mai 2014

CONCLUZII

formulate de procuror în cauza nr.15/1/2014/HP/P a Înaltei Curți de Casație și Justiție având ca obiect rezolvarea de principiu a chestiunii de drept vizând interpretarea art.6 alin.1 din Codul penal în cazul sancțiunilor aplicate prin hotărâri rămase definitive înainte de intrarea în vigoare a noului Cod penal urmare judecării cauzei în procedura prevăzută de art.320¹ din Codul de procedură penală anterior, în sensul de a stabili dacă maximul special prevăzut de legea nouă pentru infracțiunea săvârșită va fi redus cu o treime ca urmare a aplicării art.396 alin.10 din Codul de procedură penală

Prin încheierea din 22 aprilie 2014 pronunțată în dosarul nr.4257/281/2014, Tribunalul Prahova – Secția penală a adresat Înaltei Curți de Casație și Justiție solicitarea de a pronunța o hotărâre prin care să dea o rezolvare de principiu următoarei chestiuni de drept:

„Dacă în interpretarea art.6 din Noul Cod penal, în ipoteza în care este vorba despre o hotărâre de condamnare cu aplicarea art.320¹ din vechiul Cod de procedură penală, se reduce pedeapsa la maximul special prevăzut de lege pentru infracțiunea săvârșită, maxim ce se va reduce cu o treime ca urmare a judecării cauzei prin aplicarea principiului recunoașterii vinovăției”.

Urmare analizei de admisibilitate a sesizării efectuată în temeiul art.475 din Codul de procedură penală, a rezultat că instanța care sesizează este Tribunalul Prahova, învestit cu soluționarea cauzei în ultimă instanță, cauza se afla în cursul judecății, problema de drept a cărei dezlegare se solicită nu a mai fost supusă examenului Înaltei Curți de Casație și Justiție, nestatuându-se asupra ei printr-o hotărâre prealabilă sau printr-un recurs în interesul legii și nici nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare, iar de lămurirea respectivei chestiuni de drept depinde soluționarea pe fond a cauzei.

Tribunalul Prahova nu și-a exprimat opinia, apreciind că singurul punct de vedere pe care îl poate exprima fără a se supune riscului unei antepronunțări este acela că problema de drept în discuție este una reală și că ea necesită o dezlegare care va fi utilă și în viitorul apropiat.

Potrivit art.6 alin.1 din Codul penal, „când după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare și până la executarea completă a pedepsei închisorii sau amenzii a intervenit o lege care prevede o pedeapsă mai ușoară, sancțiunea aplicată, dacă depășește maximul special prevăzut de legea nouă *pentru infracțiunea săvârșită*, se reduce la acest maxim.”

De esența aplicării legii penale mai favorabile în cazul pedepselor definitiv judecate, este determinarea limitelor maxime de pedeapsă aplicabile potrivit dispozițiilor penale ale legii noi *pentru situația de fapt calificată juridic prin hotărârea de condamnare și care a intrat în puterea de lucru judecat*. Astfel, se va proceda la compararea pedepselor individuale efectiv aplicate în baza legii vechi, urmate de reducerea acestora în cazul în care depășesc limita maximă de pedeapsă prevăzută prin legea penală nouă pentru infracțiunea săvârșită. Se dă astfel eficiență principiului legalității aplicabil și persoanelor condamnate, nici acestea netrebuind să execute o pedeapsă superioară limitei maxime determinate potrivit dispozițiilor legii penale noi, aplicabile pentru starea de fapt ce a constituit temeiul condamnării intrată în autoritatea de lucru judecat.

Astfel cum s-a arătat în doctrină, principiul legalității pedepselor impune obligația ca orice sancțiune să-și găsească temei în lege nu doar la momentul pronunțării acesteia, ci pe întreaga durată a executării ei. „Dacă legea nouă modifică cuantumul pedepselor în favoarea inculpatului, rezultă un plus de pedeapsă pe care condamnatul ar continua să îl execute, deși nu mai este prevăzut de legea în vigoare, situație care nu apare justă. Ceea ce este valabil pentru întreaga pedeapsă – regula *nula poena sine lege* – trebuie să fie valabil și pentru o parte din aceasta”¹.

Dispozițiile art.6 alin.1 din Codul penal în vigoare sunt identice cu cele cuprinse în art.14 alin.1 din Codul penal anterior, astfel că nu poate fi pusă în discuție o reconsiderare a regulilor aplicabile în această materie, cele statuate de doctrină și jurisprudență potrivit vechii reglementări, păstrându-și în întregime actualitatea.

Astfel este dincolo de orice îndoială deosebirea semnificativă dintre aplicarea principiului extraactivității legii penale mai favorabile în cauzele aflate în curs de judecată, ipoteză reglementată prin art.5 din Codul penal și aplicarea aceluiași principiu atunci când legea nouă intervine după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare, ipoteză reglementată prin art.6 din Codul penal.

Astfel, în prima ipoteză, extraactivitatea legii penale mai favorabile poate privi fie legea veche, care, în acest caz, ultraactivează, fie legea nouă, care, în acest caz, retroactivează, în timp ce în ipoteza secundă, extraactivitatea legii penale mai favorabile va privi exclusiv legea nouă, care va retroactiva. În același timp, în prima ipoteză, criteriile pentru determinarea caracterului mai favorabil al legii penale sunt multiple (spre pildă, cuantumul pedepselor, condițiile de incriminare, cauzele care înlătură răspunderea penală, efectele circumstanțelor atenuante și agravante, normele privitoare la participație, tentativă, recidivă, minoritate). În a doua ipoteză, cea în care legea nouă intervine după judecarea definitivă a cauzei, pentru stabilirea caracterului mai favorabil se vor avea în vedere numai cuantumul și specia pedepsei².

¹ George Antoniu, Comentariu la art.14 în Codul penal al RSR comentat și adnotat, Partea generală, Editura științifică, București, 1972 (pag. 73-74);

² În același sens a se vedea Siegfried Kahane, în Explicații teoretice ale Codului penal român, Editura Academiei RSR, București, 1969 (vol.I, pag. 91-92); Viorel Pașca, în Codul penal comentat, Editura Hamangiu, București, 2007 (vol.I, pag. 60-61); Constantin Mitrache, Comentariu la art.6 în Explicații preliminare ale noului Cod penal, Editura Universul Juridic, București, 2010 (vol.I, pag. 82-83)

În cazul pedepselor definitive nu mai interesează criteriile privind condițiile de incriminare ori de tragere la răspundere penală, însă va fi avut în vedere maximul pedepsei prevăzut în legea nouă astfel cum este acesta determinat prin aplicarea cauzelor legale de reducere, în cazul în care, prin hotărârea definitivă de condamnare, acestea au fost reținute. „Dacă inculpatul a fost condamnat minor fiind sau pentru o infracțiune în faza de tentativă, maximul special prevăzut de legea nouă avut în vedere pentru determinarea legii mai favorabile este cel redus la jumătate pentru fapta rămasă în faza de tentativă și pe motiv de minoritate a făptuitorului, și nu maximul prevăzut de legea nouă pentru forma consumată a infracțiunii aplicabil infractorilor majori”³.

Faptul că trebuie avute în vedere toate instituțiile incidente în cauză, pe baza cărora s-a stabilit pedeapsa sub legea veche, este susținut și în doctrina recentă⁴. Astfel dacă în cauză s-a reținut minoritatea, participația sau tentativa, aplicarea legii mai favorabile în temeiul art.14 alin.1 din Codul penal anterior, putea fi determinată nu doar de modificarea limitelor de pedeapsă din norma de incriminare, ci și de modificarea tratamentului sancționator prevăzut pentru minoritate, participație sau tentativă⁵.

Dacă inculpatul a fost condamnat, de exemplu, pentru tentativă sau complicitate, se va compara pedeapsa aplicată cu pedeapsa din textele corespunzătoare din noul cod pentru aceleași activități infracționale, iar nu cu pedeapsa din textul care prevede infracțiunea de bază. În cazul în care s-au reținut cauze de modificare a pedepsei ne vom raporta similar la cele din legea nouă⁶.

Pentru identitate de rațiune, în măsura în care hotărârea definitivă de condamnare a fost pronunțată în procedura simplificată de recunoaștere a vinovăției, stabilindu-se o pedeapsă între limitele reduse cu o treime ca efect al aplicării art.320¹ alin.7 din Codul de procedură penală anterior, o atare procedură rămâne câștigată condamnatului, comparația ce are ca finalitate identificarea maximului posibil de aplicat potrivit legii noi urmând a se face cu *maximul de pedeapsă prevăzut de legea nouă pentru*

³ Viorel Pașca, în Codul penal comentat, Editura Hamangiu, București, 2007 (vol.I, pag. 61)) ;

⁴ Florin Streteanu, Tratat de Drept penal, Partea generală, Editura C.H.Beck, București, 2008 (vol.I, pag. 290-291);

⁵ Constantin Barbu, Aplicarea legii penale în spațiu și timp, Editura științifică, București, 1972 (pag. 242-243).

⁶ R.Lupașcu, Notă la sentința penală nr.13/1969 a Tribunalului județean Galați, în Revista Română de Drept nr.10/1969 (pag. 167).

infracțiunea săvârșită, redus cu o treime. Aceasta deoarece procedura simplificată de judecată există și în noua reglementare, regăsindu-se în art.396 alin.10 din Codul de procedură penală, iar reducerea limitelor de pedeapsă este, și în legea nouă, obligatorie. O eventuală înlăturare a beneficiului câștigat de condamnat ca urmare a aplicării procedurii de recunoaștere a vinovăției ar conduce la încălcarea principiului egalității și nediscriminării prin aplicarea unei tratament diferențiat unor cazuri egale, fără a exista o motivare obiectivă și rezonabilă. În cazul în care, ipotetic, s-ar înlătura beneficiul definitiv recunoscut prin hotărârea de condamnare și comparația ar purta asupra limitei maxime prevăzute în legea nouă pentru infracțiunea săvârșită fără luarea în considerare a cauzei de reducere, ceea ce cel mai probabil ar duce la neaplicarea art.6 alin.1 din Codul penal, s-ar ajunge astfel la executarea unei pedepse mai mari decât maximul pedepsei ce se poate aplica potrivit legii penale noi

Prin interpretarea pe care Curtea Constituțională a dat-o dispozițiilor art.320¹ din Codul de procedură penală anterior, prin decizia nr.1470 din 8 noiembrie 2011, s-a statuat cu caracter obligatoriu că această instituție are, din perspectiva conținutului, o dublă natură juridică: pe de o parte este o instituție procesuală, iar pe de altă parte o instituție de drept material. Această din urmă calificare, justifică considerarea efectului produs prin art.320¹ alin.7 din Codul de procedură penală anterior asupra limitelor de pedeapsă prevăzute de lege, drept o cauză legală de reducere a pedepsei.

Susținătorii tezei potrivit căreia dispozițiile art.396 alin.10 din Codul de procedură penală nu pot fi aplicate cauzelor definitiv judecate la data intrării în vigoare a noului Cod penal invocă drept argument de text dispozițiile art.187 din Codul penal, potrivit căruia „prin pedeapsă prevăzută de lege se înțelege pedeapsa prevăzută în textul de lege care incriminează fapta săvârșită în forma consumată, *fără luarea în considerare a cauzelor de reducere sau de majorare a pedepsei*”. Se ignoră astfel că dispozițiile art.6 alin.1 din Codul penal nu operează cu sintagma „pedeapsă *prevăzută de lege*”, ci fac trimitere la „maximul special *prevăzut de legea nouă pentru infracțiunea săvârșită*”. Or, potrivit art.174 din Codul penal „prin săvârșirea unei infracțiuni sau comiterea unei infracțiuni se înțelege săvârșirea oricăreia dintre faptele pe care legea le pedepsește ca infracțiune consumată sau ca tentativă, precum și participarea la comiterea acestora în calitate de coautor, instigator sau complice”. Drept urmare, spre pildă, deși tentativa este o cauză

legală de reducere a pedepsei, ea rămâne „câștigată” cauzei, urmând ca la stabilirea maximului prevăzut de legea nouă pentru săvârșirea infracțiunii în formă tentată să fie avute în vedere dispozițiile care reglementează tentativa în legea nouă. Tot astfel rămân „câștigate” cauzei toate împrejurările de fapt și de drept cu privire la care printr-o hotărârea intrată în putere de lucru judecat s-a statuat în mod definitiv.

Nici invocarea art.4 din Legea nr.87/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr.286/2009 privind Codul penal, conform căruia „pedeapsa aplicată pentru o infracțiune printr-o hotărâre ce a rămas definitivă sub imperiul Codului penal din 1969, care nu depășește maximul special prevăzut de Codul penal, nu poate fi redusă în urma intrării în vigoare a acestei legi” , nu constituie un argument pentru neaplicarea dispozițiilor art.396 alin.10 din Codul de procedură penală cauzelor definitiv judecate la data intrării în vigoare a noului Cod penal. Aceasta deoarece rațiunea introducerii textului în Legea de punere în aplicare a Codului penal nu a fost de a relua dispozițiile art.6 alin.1 din acest din urmă act normativ, ci de a exprima neîndoiește voința legiuitorului de excludere a aplicării facultative a legii penale mai favorabile pedepselor definitiv judecate sub imperiul legii penale vechi, câtă vreme în noul Cod penal nu mai există o dispoziție echivalentă art.15 din Codul penal anterior⁷. Deși legiuitorul este inconsecvent în alegerea termenilor cu care operează: „maximul special *prevăzut de legea nouă pentru infracțiunea săvârșită*” - în art.6 alin.1 din Codul penal, respectiv „maximul special *prevăzut de Codul penal*” - în art.4 din Legea nr.87/2012, ceea ce ar putea justifica susținerea că intenția sa a fost de a trimite doar la infracțiunile prevăzute în Codul penal, nu și la cele prevăzute în legile speciale, problema ce formează obiectul prezentei analize nu este în nici un mod influențată de această din urmă reglementare care, în ciuda modului laconic de exprimare a

⁷ Art. 15 **Aplicarea facultativă a legii penale mai favorabile în cazul pedepselor definitive**

“Când după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare și până la executarea completă a pedepsei închisorii a intervenit o lege care prevede o pedeapsă mai ușoară, iar sancțiunea aplicată este mai mică decât maximul special prevăzut de legea nouă, ținându-se seama de infracțiunea săvârșită, de persoana condamnatului, de conduita acestuia după pronunțarea hotărârii sau în timpul executării pedepsei și de timpul cât a executat din pedeapsă, se poate dispune fie menținerea, fie reducerea pedepsei. Pedeapsa aplicată nu poate fi coborâtă sub limita ce ar rezulta din reducerea acestei pedepse proporțional cu micșorarea maximului special prevăzut pentru infracțiunea săvârșită.

Dispozițiile art. 14 alin. 5 se aplică și în cazul condamnărilor arătate în prezentul articol, executate până la data intrării în vigoare a legii noi, pedeapsa din hotărâre reducându-se cu o treime.”

MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
CABINET PROCUROR GENERAL

voinței legiuitorului, agreează aceeași modalitate de identificare a termenului de comparație din legea nouă, expusă în cele ce preced.

Concluzionând, determinarea maximului special aplicabil potrivit dispozițiilor penale ale legii noi pentru situația de fapt calificată juridic prin hotărârea de condamnare intrată în puterea de lucru judecat înainte de intrarea în vigoare a legii noi, se face prin reducerea acestuia cu o treime potrivit art.396 alin.10 din Codul de procedură penală, în cazul în care prin hotărârea de condamnare au fost reținute dispozițiile art.320¹ din Codul de procedură penală anterior.

*

Pentru aceste motive, în temeiul art.475 – 477 din Codul de procedură penală, vă solicităm să dați chestiunii de drept cu dezlegarea căreia Înalta Curte de Casație și Justiție a fost sesizată, următoarea rezolvare:

„Pentru determinarea legii penale mai favorabile potrivit art.6 alin.1 din Codul penal în cazul sancțiunilor aplicate prin hotărâri rămase definitive înainte de intrarea în vigoare a noului Cod penal, urmare judecării cauzei în procedura prevăzută de art.320¹ din Codul de procedură penală anterior, maximul special prevăzut de legea nouă pentru infracțiunea săvârșită va fi redus cu o treime ca urmare a aplicării art.396 alin.10 din Codul de procedură penală”.

**PROCUROR GENERAL,
TIBERIU-MIHAIL NIȚU**